

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi seutuyhteistyökokeilusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi seutuyhteistyökokeilusta annettua lakia. Esityksen mukaan seutuyhteistyökokeiluun Lahden kaupunkiseudulla otetaan mukaan nykyisten

kuntien lisäksi Heinolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kunnat.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Laki seutuyhteistyökokeilusta (560/2002) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2002. Lakia sovellettiin kahdeksalla kokeiluseudulla: Hämeenlinnan seutu, Lahden kaupunkiseutu, Loimaan seutu, Nivala-Haapajärven seutu, Oulun seutu, Pieksämäen seutu, Pohjois-Lapin seutu ja Turunmaan seutu. Lain mukaan kokeiluseuduille annettiin mahdollisuus muodostaa uudentyyppinen seudullinen julkisoikeudellinen toimielin. Tällaiselle toimielimelle voidaan siirtää kuntien viranomaisten päätösvaltaa. Joissakin tapauksissa laki antaa mahdollisuuden siirtää kuntien päätösvaltaa myös seudun kuntien yhteiselle yksityisoikeudelliselle yhteisölle. Nämä yhteistyön organisointimahdollisuudet täydentävät kuntalain (365/1995) mukaisia kuntien yhteistyömuotoja. Yksityisoikeudellisessa yhteisössä siirrettyjä tehtäviä hoidetaan virkavastuulla, ja tehtävien hoitamista koskevat samat säännökset kuin tehtäviä hoitavia viranomaisia.

Lain mukaan kokeiluseudun kunnat voivat sopia yhteisöveron seudullisesta jakamisesta niin, että verohallinto tilittää veron joko osittain tai kokonaan suoraan seudulliselle toimielimelle. Kokeiluseudun kunnat voivat sopia myös, että niiden yhteisen yleiskaavan vahvistaa ympäristöministeriön sijasta alueellinen ympäristökeskus. Laki antaa kokei-

luseudun kunnille mahdollisuuden sopia valtion viranomaisten ja maakunnan liiton päätöksentekoon osallistumisesta sekä lausun-
tomenettelyjen ja suunnitelmien käyttöönotosta. Valtion viranomaiset ja maakunnan liitot voivat poiketa lausunnoista ja suunnitelmista ainoastaan laillisuussyistä. Lausunnot ja suunnitelmat voivat koskea yritystoiminnan tukemisesta annetussa laissa (1068/2000) tarkoitettuja yritystukia, työllisyysasetuksen (1363/1997) mukaisia investointitukia, yksinomaan kokeiluseudun alueella harjoitettavan linjaliikenteen liikennelupia, uusia taksi- ja sairaankuljetuslupia, eräitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja poikkeuslupia, alkoholilain (1143/1994) mukaisia vähittäismyyntilupia ja anniskelulupia sekä näiden valvontaa ja sanktiointia, maakunnan liiton Euroopan yhteisöjen rakennerahastosta ja vastaavista valtion talousarvion määrärahoista myöntämää kansallista rahoitusosuutta, luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991) mukaista joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelmaa sekä sosiaali- ja terveystoimen sekä opetus- ja kulttuuritoimen investointien valtionosuutta. Lisäksi kokeiluseudut saivat mahdollisuuden antaa valtion alue- ja paikallishallinnon viranomaisille lausunnon seutunsa kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja päätök-

sistä sekä niiden rahoittamisesta. Valtioneuvosto vahvisti laissa nimettyjen kokeiluseutujen sopimukset vuoden 2003 aikana.

Seutuyhteistyökokeilusta annettua lakia muutettiin 9 päivänä helmikuuta 2004 voimaan tulleella lailla (63/2004). Tällä lailla annettiin kokeiluseuduille mahdollisuus siirtää tehtäviään seudun kattavalle, asukkaiden välittömällä vaaleilla valitsemalle seutuvaltuustolle seutuyhteistyökokeilusta annetun lain mukaisesti. Samassa yhteydessä annettiin erillinen määräaikainen laki seutuvaltuustokokeilusta (62/2004), joka on voimassa vuoden 2012 loppuun. Määräaikaisen seutuyhteistyökokeilusta annetun lain voimassaoloaika jatkettiin myös vuoden 2012 loppuun.

Seutuyhteistyökokeilusta annetun lain muutoksella (1199/2004), joka tuli voimaan vuoden 2005 alusta, lakiin lisättiin seitsemän uutta kokeiluseutua: Kaustisen seutu, Kemi-Tornion seutu, Kuopion seutu, Kuuma-seutu, Mikkelin seutu, Savonlinnan seutu ja Ylivieskan seutu. Lisäksi tällä lainmuutoksella otettiin käyttöön uusia yhteistyön kannusteita. Näitä olivat lausuntonenettely maaseudun kehittämishankkeista, lausuntonenettely losien etuajo-oikeuspäätöksistä, mahdollisuus hoitaa työterveydenhuolto seudullisessa yhteistyössä erillään muusta perusterveydenhuollosta. Seudullisille toimielimille annettiin myös mahdollisuus toimia sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksen saajana. Seutuyhteistyökokeilusta annetun lain säännökset yhteisessä toimielimessä noudatettavista yleisistä hallinto-oikeudellisista säännöksistä saatettiin vastaamaan uusia hallintolain (434/2003), kielilain (423/2003) ja saamen kielilain (1086/2003) säännöksiä. Uusien kokeiluseutujen sopimukset on vahvistettu vuoden 2005 aikana.

Seutuyhteistyökokeilun arviointitutkimusten mukaan pääosa laissa säädetyistä kannusteista on otettu laajasti käyttöön kokeiluseuduilla. Sen sijaan mikään seutu ei ole ottanut käyttöön yhteisöveron jakoa toiminnan rahoituksessa eikä vaaleilla valittua seutuvaltuustoa. Millään seudulla ei ole myöskään siirretty seudulliselle toimielimelle toimivaltaa maankäyttö- ja rakennuslain alalla siinä määrin, että seuduille olisi voitu siirtää toimivaltaa poikkeuslupa-asioissa.

Kaikilla kokeiluseuduilla yhteistyö on edennyt, mutta seutujen ja niiden hankkeiden erilaisuuden vuoksi edistyminen on ollut vaihtelevaa. Erityisesti kokeiluseuduilla on suoritettu lukuisia selvityksiä yhteisten palvelurakenteiden toteuttamisen edellytyksistä ja niiden kustannus- ja henkilöstövaikutuksista. Kuitenkin kynnys palvelurakenteiden yhdistämiseen ja syvällisen yhteistyön käynnistämiseen on ollut odotettua korkeampi.

Toisaalta kokeilukaudella Pieksämäen seudulla on toteutettu koko seudun kattava kuntaliitos. Pieksämäen seudusta irtautuivat jo varhaisessa vaiheessa Kangasniemen ja Haukivuoren kunnat, joista viimeksi mainittu liittyy vuoden 2007 alusta Mikkelin kaupunkiin. Myös Loimaan seudulla on tapahtunut Loimaan kunnan ja Loimaan kaupungin liitos sekä Pöytyän ja Karinaisten kuntien liitos 1 päivänä tammikuuta 2005. Lahden kaupunkiseudulla ei ole suoritettu kokeilukaudella kuntajaon muutoksia, mutta yhteistyöllä on toteutettu muihin kokeiluseutuihin verrattuna laajoja palvelurakenteen uudistuksia: kunnallistekniikan rakentamisesta ja yleisten alueiden ylläpidosta vastaavan Lahden seudun kuntatekniikkaliikelaitoksen käynnistäminen, seudullinen mittaus- ja paikkatietojärjestelmä, seudullisen tietohallinnon muodostaminen, seudullisen ympäristönsuojeluyksikön perustaminen ja seudullisen hankintatoimen yksikön käynnistys. Lisäksi vuoden 2007 alusta aloittaa Lahden seudulla toimintansa maan suurin vapaan kansansivistystyön seudullinen yksikkö, Wellamo-kansalaisopisto.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta sekä laiksi kuntajakolain ja varainsiirtoverolain muuttamisesta (HE 155/2006 vp). Ehdotetun uudistuksen tavoitteet kattavat keskeisiltä osin seutuyhteistyökokeilulle asetetut tavoitteet. Laki on ehdotettu tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Ehdotetussa laissa edellytetty kuntien yhteistyövalmistelu on tosiasiallisesti jo alkanut, ja olennainen osa uudistuksista pantaneen kunnissa täytäntöön vuoden 2009 alusta. Kaikilla kokeiluseuduilla on suoritettu selvityksiä ja valmisteluja, jotka tukevat ehdotetun kunta- ja palvelurakenneuudistuksen toteuttamista. Lisäksi kokeiluseuduille on luotu yhteistyöorganisaatiot ja palkattu tarvittava valmiste-

lu- ja hallintohenkilöstö. Näin ollen on tarkoituksenmukaista, että seutuyhteistyökokeilu jatkuu kunta- ja palvelurakennemuutoksen valmistelu- ja täytäntöönpanokauden yli. Tällöin voidaan käyttää hyödyksi jo kertynyt kokemus ja tehdyt selvitykset sekä organisaatiovalmiudet.

Lahden kaupunkiseudun kokeilualueen alkuperäisten kuntien, Asikkalan, Hollolan, Lahden, Nastolan ja Orimattilan, valtuustot sekä Heinolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kuntien valtuustot ovat yhteisesti esittäneet, että viimeksi mainitut kunnat otettaisiin mukaan Lahden kaupunkiseudun seutuyhteistyökokeiluun. Laajennuksen myötä kokeiluseutuun tulisi mukaan nykyisten noin 157 000 asukkaan lisäksi noin 36 000 asukasta; Päijät-Hämeen maakunnasta vain Artjärven ja Hartolan kunnat jäisivät seutukokeilun ulkopuolelle. Päijät-Hämeessä kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyvän paikallisen valmistelun edetessä ovat kuntien näkemykset tulevaisuuden kunta- ja palvelurakenteen tavoitetilasta täsmentyneet ja osittain myös yhdenmukaistuneet. Myös Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystieteiden etenee kohti koko sairaanhoitopiirin alueen kattavaa uudelleenorganisointia. Muidenkin hallinnonalojen palvelustrategioiden ja -ra-

kenteiden uudistukset Lahden kaupunkiseutua laajemmalla alueella ovat ajankohtaisia.

Kuntien yhteistyö säästää voimavaroja ja tehostaa palvelujen tuottamista. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että seutuyhteistyökokeilusta annetun lain 2 § muutettaisiin niin, että Lahden kaupunkiseudun kokeilualueeseen lisätään Heinolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kunnat.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lainmuutoksella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan ensi tilassa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

seutuyhteistyökokeilusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan seutuyhteistyökokeilusta 28 päivänä kesäkuuta 2002 annetun lain (560/2002) 2 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1199/2004, seuraavasti:

2 §
Soveltamisala

vat Asikkalan, Heinolan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Lahden, Nastolan, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kunnat;

Tätä lakia sovelletaan seuraavilla seuduilla
(*kokeiluseudut*):

6) Lahden kaupunkiseudulla, johon kuulu-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Kari Rajamäki*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

seutuyhteistyökokeilusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan seutuyhteistyökokeilusta 28 päivänä kesäkuuta 2002 annetun lain (560/2002) 2 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1199/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavilla seuduilla (*kokeiluseudut*):

Tätä lakia sovelletaan seuraavilla seuduilla (*kokeiluseudut*):

6) Lahden kaupunkiseudulla, johon kuuluvat Asikkalan, Hollolan, Lahden, Nastolan ja Orimattilan kunnat;

6) Lahden kaupunkiseudulla, johon kuuluvat Asikkalan, *Heinolan*, Hollolan, *Hämeenkosken*, *Kärkölän*, Lahden, Nastolan, Orimattilan, *Padasjoen ja Sysmän* kunnat;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.